

SÕMERPALU VALLA ARENGUKAVA

2006-2018

Head Sõmerpalu valla elanikud!

Esimene valla arengukava koostati meie vallas 1991.aastal ja oli eelduseks omavalituse staatuse saamisel. Seejärel koostati Sõmerpalu Vallavalituse arengukava aastateks 2002-2005.

Seekordne Sõmerpalu valla arengukava vaatab ajas kaugemale ette, käsitledes perioodi 2006-2016, mis arvestab ka Euroopa Liidu planeerimistsükliga. Arengukavas sõnastatud visioon ja määratletud strateegilised eesmärgid aitavad igapäevaste otsuste tegemisel õigel sihil püsida. Käesoleva arengukava eeliseks on kindlasti see, et arengukava koostamise protsessis oli esindatus igast eluvaldkonnast rohkearvulisem, kui see oli eelnevate arengudokumentide koostamisel. Suurem kaasatus tähendab kindlasti rohkem häid ideid, suuremat kompetentsi ja kindlamaid kokkuleppeid.

Arengukava praktilisim osa on kolme aastat tegevuskava, kus on määratletud prioriteetsed tegevused, ressursivajadus ja vastutus tegevuskava elluviimise eest.

Arengukava on aluseks ka valla eelarve koostamisele.

Kavandatu elluviimist tuleb jälgida ja kuna keskkond meie ümber muutub vahel uskumatult kiiresti, on arengukava ehk tarvis ajakohastada. Kohustus arengukava kord aastas üle vaadata tuleneb ka seadusest. Sõmerpalu valla arengukava vaadatakse volikogus üle igal aastal enne 1. oktoobrit. Kõigil valla elanikel on võimalus hoida end toimuvaga kursis ning osaleda valla arengu kujundamisel oma ettepanekute ja tegevustes osalemise kaudu. Mõelgem siis kaasa ja olgem aktiivsed kujundamaks koduvallast kohta, kus meil on hea elada, lapsi kasvatada ja kuhu tahaks tulla tegutsema ettevõtja ning puhkama turistki.

Parimate soovidega

vallavanem

SISUKORD

ARENGUKAVA KOOSTAMISE PROTSSESS..... TÕRGE! JÄRJEHOIDJAT POLE MÄÄRATLETUD.	
OLUKORRA KIRJELDUS JA HINNANGUD	4
ÜLDINFO	4
SOTSIAALNE KESKKOND	5
RAHVASTIK JA ASUSTUS	5
RÄNNE	7
PENDELRÄNNE	7
HARIDUS	7
HUVIHARIDUS	8
KULTUUR.....	9
SPORT	10
KODANIKEÜHENDUSED.....	10
SOTSIAALHOOLEKANNE.....	TÕRGE! JÄRJEHOIDJAT POLE MÄÄRATLETUD.
TERVISHOID.....	TÕRGE! JÄRJEHOIDJAT POLE MÄÄRATLETUD.
LASTEKAITSE JA NOORSOOTOO	12
TURVALISUS	14
LOODUSKESKKOND	14
MAARESSURSS	14
PUHKEMAJANDUSLIK RESSURSS	15
TEHNILINE INFRASTRUKTUUR.....	16
ENERGEETIKA.....	16
TEEDE INFRASTRUKTUUR	16
KOMMUNIKATIIVNE INFRASTRUKTUUR	16
VEE- JA KANALISATSIOONISÜSTEEM.....	17
ELEKTRIVARUSTUS JA TÄNAVAVALGUSTUS	17
ÜHISTRANSPOORT	17
JÄÄTMEMAJANDUS.....	17
ELAMUMAJANDUS.....	18
ETTEVÕTLUS	18
SÕMERPALU VALLA ELUJÕULISUS..... TÕRGE! JÄRJEHOIDJAT POLE MÄÄRATLETUD.	
REGIONAALSET JA MAJANDUSARENGUT MÕJUTAVAD ÜLDISED SUUNDUMUSED	18
SÕMERPALU VALLA VISIOON 2013	20
STRATEEGILISED EESMÄRGID JA ÜLESANDED.....	20
SÕMERPALU VALLA EELARVE STRATEEGIA.TÕRGE! JÄRJEHOIDJAT POLE MÄÄRATLETUD.	
SÕMERPALU VALLA TEGEVUSKAVA 2006-2008TÕRGE! JÄRJEHOIDJAT POLE MÄÄRATLETUD.	
LISA 1 SWOT ANALÜÜS..... TÕRGE! JÄRJEHOIDJAT POLE MÄÄRATLETUD.	
LISA 2 SÕMERPALU VALLA PROFIL.....	24
LISA 3 EELARVE TÄITMINE 2001-2004	TÕRGE! JÄRJEHOIDJAT POLE MÄÄRATLETUD.
LISA 4 MÕISTED.....	25

Olukorra kirjeldus ja hinnangud

Üldinfo

Sõmerpaluvald asub Võru maakonna loodeosas, piirnedes lõunas Antsla, kagus ja idas Võru vallaga, läänes Urvaste vallaga ning põhjas peamiselt Põlva maakonna Kanepi vallaga. Kitsas kokkupuude on valla lõunapiiril ka Rõuge vallaga ning kirdes Põlva maakonna Laheda vallaga. Valla territoorium on ca 181 km², moodustades 7,9% maakonna pindalast.

Maastikuliselt on vald vaheldusrikas, paiknedes põhiosas Kagu-Eesti lavamaal, ulatudes lõunaosas Võru orundisse, edelaosas Karula kõrgustikule ning loode osas Otepää kõrgustikule. Valla territooriumi ilmestavad Vagula ja Lõõdla järved ning Eesti pikim Võhandu jõgi (Pühajõgi), samuti väiksemad järvesilmad, põllusiilud ning metsased kuplid. Vaheldust pakuvad ka sood ning kaitsealused mõisapargid. Siinkandis on ka maakonna ühed paremad põllumaad.

Järvere külas asuva vallakeskuse kaugus linnade suhtes on järgmine: Võrust 10 km, Antslast 25 km ja Tartust 65 km.

Valda läbivad heas korras esimese klassi maantee T-2 Tallinn - Tartu - Luhamaa ning kattega tugimaantee T-69 Võru - Kuigatsi -Tõrva.

Sõmerpalu valla tugevusteks on soodne asukoht Võru linnaregioonis, hea maanteedeühendus, arenenud sotsiaalne infrastruktuur, mitmekülgne looduslik ressurss ja tugevate ettevõtete olemasolu. Enim probleeme tekitavad vajakajäämised infrastruktuurides ning tööjõu nappus. Statistikaameti 2011. aastal koostatud kohalike omavalitsuste elujõu indeksi edetabelis on 174 kohal, jäädes maakonnas alla Võru linnale ning Võru, Vastseliina, Rõuge, Mõniste ja Varstu vallale.

Sotsiaalne keskkond

Rahvastik ja asustus

Sõmerpalu vallas on 34 küla ja üks alevik. Elanike arv vallas seisuga 01. 01. 2006 oli 2020, 01.08.2014 seisuga on 1815. Elanike arv suuremates asulates on toodud võrdlevalt 01.01.2006.a. ja 01.08.2014.a. seisuga - Sõmerpalu alevik (418/352), Osula küla (381/319) ning Järvere küla (223 (203). Tihedam asustus on koondunud Võru linna poolsesse osasse ja valda läbiva Viljandi ja Pärnu suunalise maantee äärde. Suhteliselt hõredam on asustus valla edelapiirkonnas, seda osaliselt tingituna ebasobivatest looduslikest oludest (soised ja metsased alad), aga ka raudtee osatähtsuse langusest tulenevalt.

Detailplaneeringu kohustusega asulad on Sõmerpalu alevik, Osula ja Järvere külad.

Praeguse Sõmerpalu valla piire on muudetud mitmete reformide käigus, viimane muudatus leidis aset 1998. aastal, mil kinnitati praegused külade nimed ja piirid. Hilisemad arutelud võimalike haldusterritoriaalsete muudatuste küsimuses pole ebapiisava argumentatsiooni tõttu muutusteni viinud.

Rahvastiku registri andmetel elas vallas 2013. aasta alguses 1890 inimest. Sõmerpalu vald on seega elanike arvu järgi suuruselt kuues haldusüksus maakonnas. Elanike tihedus on 10,4 in/ m² , jäädes maakonnas alla vaid Võru linnale ja Võru, Antsla, Rõuge vallale. Rahvastiku arv on viimastel aastatel pidevalt veidi vähenenud, kuid seda vähem kui maavaldades keskmiselt. Elanike arvu vähenemine on peamiselt põhjustatud madalast sündivusest.

Sõmerpalu valla elanike arv

Aasta	Mehed	Naised	kokku
2006	1009	1011	2020
2011	978	954	1932
2012	962	940	1902
2013	955	935	1890
2014	918	898	1843

Sõmerpalu valla külad

Elanike vanuseline struktuur 01.08.2006 ja 01.08.2013 seisuga

0-6.aastased	7-17.aastased	18-63.aastased	64. ja vanemad
133	283	1198	397
6,6%	14,0%	59,0%	19,6%
96	230	1177	356
5,1%	12,3%	63,3	19,1

Elanike vanuseline struktuur ja % elanike üldarvust 01.08.2014 seisuga

0-6.aastased	7-17.aastased	18-63.aastased	64.aastased ja vanemad
90	217	1148	360
4,9%	11,9	63,2	19,8

Ränne

Perioodil 01.01.2013 – 31.12.2013 oli valda elama saabunud 40 inimest, vallast lahkunud 78 inimest.

Perioodil 01.01.2014 – 01.08.2014 on valda elama saabunud 16 inimest, vallast lahkunud 30 inimest. Lahkuti Tartu, Tallinn, välismaale. Rände saldo on negatiivne - valda saabujaid on aastatel olnud vähem kui lahkujaid.

Pendelränne

Pendelränne Sõmerpalu vallas töö- ja kodukoha vahel näitab analoogselt valdava osa Eesti piirkondadega kasvutrendi. Kasvab maapiirkonnast linna tööle käimine, kus põhjuseks on sobivate töökohtade puudumine maal. Sõmerpalu puhul on maakonnakeskuses töötamise põhjused kahte tüüpi: sunnitud olukord, kus maal töökoht on kadunud ja situatsioon, kus maale elama asudes jätkatakse töötamist senisel kohal linnas. Kõige rohkem käiaksegi tööle Võrru. Suurenenud Tartusse ja välismaale tööle minejate inimeste arv.

Haridus

Valla ainus alusharidust pakkuv lasteasutus on Sõmerpalus asuv lasteaed Lepatriinu, mille nimekirjas on lapsed valla erinevatest piirkondadest. Lasteaia ruumide seisund on rahuldav. Tänu sellele, et 2009.a. kolis hooldekodu uude majja, avanes võimalus lasteaia ruumide laiendamiseks.

Vallas tegutseb kaks põhikooli - Osulas ja Sõmerpalus. Sõmerpalu Põhikoolis õpib 2013/ 2014. aasta septembri seisuga 72 õpilast neist 66 oma vallast ning 4 teistest omavalitsustest. Osula PK õpib 2013/2014.a. seisuga 101 õpilast, neist 95 oma vallast ja 6 teistest omavalitsustest. Valla koolid asuvad Sõmerpalu alevikus ja Osula külas endiste majandite kontorihoonetes, mis ei ole oma ruumilahendustelt kooliks kõige sobivamad. Osula Põhikoolis valmis 2008.aastal juurdeehitus, millest suurema osa võtab enda alla spordisaal. Seoses poiste tööõpetuse ruumide ületoomisega meiereihoonest koolimajja, renoveeriti koolihoone sööklatiib. Vajakajäämised on Osula koolis koridoride valgustuses.

Sõmerpalu koolihoone vajab vundamendi ja välisfassaadi remonti koos soojustusega, katuse vahetust koos laepealse soojustamisega ja vihmaveetorude paigaldamisega, söökla ventilatsiooni väljaehitamist ja söökla remonti.

Osula koolihoone katus on osaliselt rekonstrueeritud ja lagi soojustatud. Osula kooli juurde on vaja ehitada õpilaste turvalisuse tagamiseks koolimaja taga olevale mäele uus tugimüür ja tööõpetuse puitmaterjali hoiuruum. Väljaehitada loodusainete klass koos vastava inventari soetamisega. Sõmerpalu Põhikoolis tegutsevad huvialaringidest kunstiring, spordiringid, arvutiring, mudilas- ja lastekoor, rahvatantsuring, nuputamising, loodusring ja judoring. Osula Põhikoolis tegutsevad huviringidest malering, kunstiring, käsitööring, kergejõustikuring, võrk- ja korvpalliring, kodu-uurijate ring, puhkpilli ring, puiduring, muusikaring, näitering, meediaring, loodusring, võrokiilne koduloo ring. Lisaks mitmed ainerigid.

Koolides on olemas internet püsiühendused ja arvutiklassid.

Mõlemad valla koolid on põhiosas kaadriga varustatud, Vald tagab oma lasteaia ja koolide lastele transpordivõimaluse lasteaeda ja kooli tulekuks ning koju minekuks.

Keskharidust omandama käiakse valdavalt Võru Kreutzwaldi Gümnaasiumi, Hugo Treffneri Gümnaasiumi, Tartu Tamme Gümnaasiumi ja Miina Härma Gümnaasiumi. Osa õpilasi käib ka Parksepa Keskkooli ja Antsla Gümnaasiumi. Kutseharidust saab maakonnas omandada Võrumaa Kutsehariduskeskuses ning Tartu Kutsehariduskeskuses ja Valga Kutsehariduskeskuses.

Põhikooli õpilaste arvu prognoos 2012-2016 *

	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Õpilaste arv prognoos KOKKU	166	152	140	124
Sealhulgas I klassi astujad	15	6	8	10

* Prognoosi aluseks on vallas sündinud lapsed

Õpilaste arvu langus tingib vajaduse korraldada ümber valla alus- ja põhihariduse õppetöö olemasolevate hoonete baasil nii, et klassikomplekte ei dubleerita. See võimaldaks muuta oluliselt efektiivsemaks ka huvihariduse kättesaadavuse kohapeal.

Muutuv olukord ja ressurside piiratus tingib haridusvaldkonnas vajaduse strateegilisteks valikuteks, et tagada õppeasutuste jätkusuutlikkus.

Huviharidus

Huvialaringid tegutsevad koolide juures suunatuna peamiselt õpilastele. Täiskasvanute huviringidest tegutsevad Kurenurmes seltskonnatantsu rühm, Sulbis naisrahvatantsurühm, näitering ja vokaalansambel, Osulas segakoor, segarahvatantsurühm, rahvapilliorkester, kandleansambel, seltskonnatantsurühm ja puhkpilliorkester. Lasteaias tegutseb beebiring.

Paraku ei ole huviringide kättesaadavus vallaelanikele ühtlane ning Sõmerpalu piirkonnas kurdetakse huvialaringide vähesust. Samuti võiks valik olla mitmekesisem. Puudust tuntakse koolivälisest, avatud ja noortele suunatud huviringidest. Samas leevendab olukorda Võru linna lähedus ning sealsete huviringide suhteliselt hea kättesaadavus. Huvikoolides käivate õpilaste kohamaksu tasub vallavalitsus.

Vallas puudub noortekeskus, kus noored saaksid oma vaba aega sisustada. Plaanis on rajada noortekeskus Sõmerpalu kooli endise lasketiiru ruumidesse. Valminud on noortekeskuse projekt. Vallas töötab noorsootöötaja kes korraldab noortele vabaaja tegevusi ning koordineerib noortevolikogu tööd. Koolides tegutsevad noorkotkad ja kodutütred.

Kultuur

Vallas tegutseb kaks raamatukogu: Osula raamatukogu - Osulas põhikooli hoones ja Sõmerpalu raamatukogu Sõmerpalu Põhikooli hoones. Raamatukogudesse on loodud interneti püsiühendused. Lugejaid on raamatukogudes kokku ca 500, seega ca 25 % vallaelanikest. Osula raamatukogu ruumides teostati remont 2013.aastal. Sõmerpalu raamatukogu ruumid toodi 2012.aastal üle Sõmerpalu Põhikooli ruumidesse. Õpilastel paranes sellega nii kohustusliku kirjanduse, teatmeteoste kui ka ilukirjanduse kättesaadavus. Arvestades Sõmerpalu valla logistikat, paranes ka Sõmerpalu aleviku ja lähiümbruse elanikele raamatukogu poolt pakutava teenuse kättesaadavus. Raamatukogude tegutsemise uue suunana nähakse piirkonna kultuuritraditsioonide ja sündmuste talletamist.

Valla üritused ja puhkeõhtud toimuvad suvel külaplatsidel, Harjumäe ja Sulbi vabaõhulavadel, talvisel hooajal koolimajades ja külakeskustes. Vallas ei ole eraldi rahvamaju. Harjumäe rekonstrueeritud vabaõhulava ümbrus vajab heakorrastamist.

Kord kuus korraldatakse kohviklubi üritusi Sõmerpalu Põhikooli saalis. Pereüritusi ja tantsuõhtuid korraldatakse Kurenurmes, Osulas, Järveres ja Sulbis. Traditsioonilised vallaüritused: isetegevuslaste aastavahetuse pidu, aastavahetuse tantsuõöd, vabariigi aastapäeva tähistamine, lastekaitsepäev, jaanipäev, rahvaspordipäev, laste lauluvurr jne. Iga viie aasta tagant toimuvad valla kodukandipäevad. Kodukandipäevade raames toimuvad erinevates piirkondades külakokkutulekud.

Võimaluse ja vajadusena nähakse külade vahelises koostöös korraldatavaid piirkondlikke üritusi, samuti võiks olla rohkem maakondliku tähtsusega kultuuriüritusi, nn vapiüritus (nagu paadiralli Rõuges või vana aja päev Vastseliinas).

Maakondlikku ja laiematki huvi pakub traditsiooniline spordiüritus - Sõmerpalu Motokross.

Koostöös Sõmerpalu valla küladega on korraldatud kohalikke ja maakondliku tähtsusega kultuuriüritusi

Rahvakultuuriga tegeleb huvialaringides 12% vallaelanikest, milline näitaja on maakonna keskmiste hulgas. Enamus rahvakultuuri huviringides osalejaid on keskealised ja vanemad, mistõttu satub küsimärgi alla omakultuuri traditsioonide järjepidevus.

Sõmerpalu vallas on rohkelt arhitektuurilist ja kultuuriloolist väärtust omavaid objekte, sealhulgas Urvaste kogudusele kuuluv Heimtali abikirik, Soe kõrts, Sõmerpalu mõisakompleks, Järvere suvitusmõis, Linnamäe mõisakompleks, Kärgula mõisa valitsejamaja ja viinaköök, Annemõisa ning Mustja karjamõisad. Need objektid vajaksid viidastamist ja märgistamist. Osula koolimaja juures asuv vabadussõjas langenute mälestussammas vajab valgustust.

Sport

Sporditegevust kureerib vallavalitsus. Vallas on mitmeid traditsioonilisi spordisündmusi.

Tegutsevad mitmed spordiklubid: vibuklubi „Sõmerpalu Välk“, Sõmerpalu Motoklubi, Roosu Spordiklubi, motoklubi „Käbid ja kännud“

Heal järjel on võistlussport. Tuntuim spordiüritus on Sõmerpalu motokross, mille eestvedajaks on Leokite spordiperekond. Vallas asub Euroopa suurim motosportihall Adrenalin Arena, mis võimaldab motosporti teha aastaringelt, sõltumatult ilmastikutingimustest.

Rahvaspordi edendamist peetakse oluliseks kõigi vanusegruppide hulgas.

Sportimisvõimalused on valla elanikele tasuta Sõmerpalu ja Osula Põhikooli võimla ja Osula staadioni ja Sõmerpalu Põhikooli spordi- ja mänguväljaku baasil. Rekonstrueeritud Osula staadioni ümbrus vajab haljastamist.

Osula Põhikooli võimla vajab juurdeehitust spordiinventari hoidmiseks.

Rajamist, korrastamist ja tähistamist vajavad matka- ja suusarajad.

Talviseks spordi tegemiseks on vajalik rajada uisuväljakud ja suusarajad.

Kodanikeühendused

Registrisse on kantud kodanikeühendustena järgmised mittetulundusühingud:

Sulbi Maarahva Selts, Osula Külaselts, Kurenurme Külaselts, Järvere Külaselts, Sõmerpalu Külaselts, Ossi Tare, Sõmerpalu Motoklubi, Spordiklubi Sõmerpalu „Välk“, Motoklubi Käbid ja Kännud, Roosu Spordiklubi, MX Team.

Tihe koostöö kogukonnaga on Urvaste kogudusel. Kogudus on partner ka sotsiaalsete probleemide lahendamisel. Kogudusele kuluvas Heimtali abikirikus on võimalus arendada kontserttegevust.

Ühistegevus ja seltsielu külades on märgatavalt hoogustunud, eriti Osula ja Sulbi piirkonnas, viimasel ajal ka Järveres. Sõmerpalu vald toetab kodanikeühenduste arengut, vahendades külaliidritele informatsiooni ja koolitusi, eraldades valla eelarvest vahendeid mittetulundusühenduste tegevuse ja investeeringute toetuseks. Tugevad külakeskused tegutsevad valla eripiirkondades Osulas, Sulbis, Kurenurmes, Järveres ja Sõmerpalus. Osula, Sulbi, Järvere ja Kurenurmel külaseltsidel on olemas ruumid tegutsemiseks. Investeeringuvajadus puudutab Järvere Külaseltsi ruumide renoveerimist, Sulbis Roosu talu vabaajakeskuse ja magasiaida ning Ossi Tare ruumide renoveerimist. Kodanikeühendused osalevad aktiivselt kohaliku piirkonna ja valla arengu kujundamisel.

Külaseltside peamised tegevusvaldkonnad on kultuuritraditsioonide säilitamine ja taaselustamine, külade päevade korraldamine, külade ja ettevõtjate vahelise koostöö arendamine, noorte, laste ja täiskasvanute vaba aja sisustamine, giiditeenuste pakkumine vallas.

Sotsiaalhoolekanne

Sotsiaaltööd teostavad vallas sotsiaaltöö- ja lastekaitse spetsialist, 0,5 kohaga registripidaja-sotsiaaltöötaja, hooldekodu juhataja ning avahooldustöötaja.

Valla poolt on ette nähtud järgmised toetused ja abirahad: toimetulekutoetus ja vajaduspõhine peretoetus (Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud tingimustel ja korras), hooldajatoetus puudega inimestele, sh. ka lastele, sünnitoetus, mitmikute toetus, matusetoetus, küttepuude toetus, juubelitoetus, jõulutoetus eakatele ja lastele, põhikooli lõpetamise toetus, gümnaasiumis, kutsekoolis ning kõrgkoolis õppuri toetus, puudega lapse koolis abistaja toetus, laste prillide ja läätsede ostmise toetus, I klassi astuja toetus, elamispinna õnnetusjuhtumi toetus, laste toimetuleku tagamise toetus, ravimite, ortopeediliste ja invatehniliste abivahendite toetus, raviteenuste transporditoetus, vältimatu abi toetus.

Sõmerpalu vallas pakutakse järgmisi sotsiaalteenuseid: sotsiaalnõustamine, hooldamine hoolekandeesutuses, hooldamine perekonnas, transporditeenus, eluasemetenus ja avahooldusteenus. Üheks sotsiaalhoolekande prioriteediks on parandada vallas pakutavate teenuste kättesaadavust ning pakkuda uusi teenuseid. Teenuste pakkumise suurendamine kohapeal toimub läbi ESF projektide ning koostöös erinevate koostööpartneritega.

Vallas elab seisuga 01.08.2014.a. 1815 inimest, nendest on:

Vanuses 0-6	90
Vanuses 7-17	217
Vanuses 18-63	1148
Eakaid (64 - ...)	360

Täiskasvanute osas on valla sotsiaalhoolekande eesmärgiks stimuleerida töötamist ja iseseisvat toimetulekut avalike teenuste ja toetuste süsteemi kaudu. Töötukassas arvel olevate inimeste arv tõusis 2009.a. märgatavalt, kuid aastatel 2010-2012 hakkas taas langema.

31.07..2014.a. seisuga oli Eesti Töötukassas arvel 49 Sõmerpalu valla elanikku.

Toimetulekutoetuse taotlejate arv on vähenenud. Kui novembris 2013.a. maksti toimetulekutoetust 31 perele, siis 01.augusti 2014 a. seisuga on see arv 25.

Toimetulekutoetuse saajatest on pikaajalisi töötuid 14. Pikaajalised töötud on sihtgrupp, kelle tööle saamine on raskendatud nende vähese motiveerituse tõttu.

Puuetega inimesi on vallas seisuga 01.08.2014 302, s.h. 13 puudega last. Hooldaja on määratud 33-le raske ja sügava puudega inimesele ja 9-le puudega lapsele. Puudega inimese toetuse saajaid on 4. Avahooldusteenust kasutab 9 eakat inimest.

Eakate hoolduse lahendusel on suureks abiks Sõmerpalu hooldekodu. 2009.a. valmis Sõmerpalu valla uus hooldekodu, mille rahastajaks oli Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus koostöös Sõmerpalu Vallavalitsusega. Hooldekodus oli 49 hoolduskohta eakatele ja puuetega inimestele. Ligikaudu pooled hooldekodu elanikest on Sõmerpalu valla kodanikud.

2013. a on raamatukogu baasil laiendatud hooldekodu üheksa hoolduskoha võrra, et pakkuda veel paremaid tingimusi Sõmerpalu valla ja lähiümbruse valdade eakatele.

Erihooldekodudes üle Eesti elab 4 inimest.

Vallal on üks sotsiaalkorter ja 17 munitsipaalkorterit.

Tervishoid

Vallas töötavad perearst, perearsti õde. Laborant teenindab üks kord nädalas.

Perearsti vastuvõtt on korraldatud kahes keskuses: Osulas ja Sõmerpalus. Selline korraldus on otstarbekas ka säilitada..

Perearstikeskuse ruumid vajavad kaasajastamist. Vajalik oleks tagada liikumispuudega inimestele juurdepääs perearstikeskusesse ning parandada parkimiskorraldust.

Lastekaitse ja noorsootöö

01.08.2014.a. seisuga on vallas lapsi 307. Neli ja enam last on kasvamas 12 peres. Puudega lapsi on 13. Üks sügava puudega laps õpib Osula Põhikoolis.

Vanemliku hoolitsuseta lastest kasvab 1 laps Tilsis Lastekodus ja 2 last eestkostepereades.

Riskiperede ja konfliktsituatsioonidega perede õppivate laste probleemide osas on koostöövõrgustik koolidega ja lasteaiaga hea. Sõmerpalu Põhikoolis töötab eripedagoog-nõustaja. 2013.a. septembrist töötab vallas logopeed. Psühholoogi teenust on praegu võimalik tellida Võrumaa Õppenõustamiskeskusest.

Sõmerpalu lasteaed avas 2009.a. sügisel neljanda rühma, ühtekokku käib lasteaias 11.08.2014.a.seisuga EHIS-e andmetel 47 last. Lasteaiakohtadele järjekorda ei ole.

2013.a. sündis Sõmerpalu vallas 15 last. Vald maksab sünnitoetust kokku 384 eurot- lapse sündimisel 192 eurot ja aastaseks saamisel 192 eurot.

Vallas tegutseb noorteühendus – Sõmerpalu valla noortevolikogu, kes organiseerib kohapeal üritusi noortele ja võimaldab noortel kaitsta oma huvisid neid puudutavates valdkondades ja osaleda otsustusprotsessides. Koolide juures on moodustatud huvigrupid (noorkotkad ja kodutütred), kes osalevad koolisiseses ja ühenduste liinis toimivas tegevuses.

Koolides tegutsevad ka huvialaringid (vt hariduse peatükk) ning noortel on võimalus osaleda väljaspool valda tegutsevates huvialaringides.

Vallas on siiski ka riskikäitumisega noori ja esineb alkoholi tarbimist. Narkoprobleeme noorte hulgas täheldatud ei ole. Koolid osalevad narkoalastes ennetusprogrammides.

Kriminaalpreventiivse töö raames on mõned lapsed osalenud maakondlikus laagris. Peredest, kus on alkoholi või muud probleemid, on paigutatud lapsi positiivsema keskkonna ja õpitingimuste loomiseks Tilsa Lastekodusse.

Probleemide lahendamine on meeskonnatöö, millesse on haaratud politsei, valla sotsiaaltöö- ja lastekaitsepetsialist, kool ja kodu.

Lastekaitsetöö tõhustamiseks teha koostööd erinevate organisatsioonidega, laiendada võrgustikutööd. Moodustada laste hoolekande komisjon, kuhu juhtumipõhiselt kaasatakse erinevate organisatsioonide esindajaid ja eksperte.

Arendada välja tugisikuteenus lastega peredele, mille eesmärgiks on jõustada ja juhendada peresid laste eest paremaks hoolitsemiseks ja neile arengut toetava keskkonna tagamiseks.

Toetada eestkoste- hooldus- ja tugiperede teket ja toimimist..

Noorsootöötaja korraldab ja koordineerib noorte paremat organiseerumist, aktiivsemat osalemist huviringides ja koduküla ning valla arengus. Noortele töötamise võimaluse loomiseks koolivaheaegadel on rakendatud tööle õpilasmalev. Tuleks tagada selle jätkusuutlikkus ka järgnevatel aastatel. Lahendamist vajaks probleemsete noortega tegelemine. Seda olukorda aitaks võibolla parandada see, kui valla suurematesse keskustesse rajada noortetoad. Osulas on moodustatud MTÜ Ossi Tare, mille tegevuse eesmärk on sotsiaalse elukeskkonna parendamine ning läbi noorsootööd arendavate tegevuste valla noortele paremate arengu- ja koostegutsemise võimaluste loomine.

Sõmerpalu Külaselts on algatanud spordihoones tühjalt seisnud lasketiiru ruumide renoveerimise. See kujuneb edaspidi piirkonna noorte kooskäimise kohaks. Laste mänguväljakud on Osula kooli spordiväljakul ja Sõmerpalu elamute piirkonnas. Uusi laste mänguväljakuid oleks vaja Järvere ja Sulbi külla ning Osula keskusse elamute piirkonda.

Turvalisus

Sõmerpalu valda teenindab konstaabel, vastuvõtt toimub ühel päeval nädalas.

Lähimad päästeteenistuse üksused asuvad Võrus ja Antslas. Kiirabibrigaadid asuvad Võrus ja Antslas. Probleemne võib olla kaugemates külades väljakutsujani jõudmine, kuna puuduvad viidad ja külanimedega sildid.

Vajalik on tuletõrje veevõtukohtade rajamine valla territooriumil.

Koostöös haridusasutuste, politsei ja sotsiaaltöö- ja lastekaitse spetsialistiga tehakse probleemsete olukordade vältimiseks mõningal määral ennetustööd probleemsete lastega.

Turvalisuse tõstmiseks oleks tarvis juurutada naabrivalve süsteemi, seda eriti hajaasustusega piirkondades ja osalise kasutusajaga elamispindade puhul. Naabrivalvet on seni rakendatud ainult ühes külas – Mäeküläs.

Sõmerpalu alevikus valmis kergliiklustee, mis muudab turvalisemaks alevikust kooli ja lasteaeda käimise.

Liiklusohutuse seisukohast on probleemne laste koolitee Järvere ja Sõmerpalu vahelisel teelõigul, kus oleks lahenduseks eraldi muldkehal asuva jalgte rajamine.

Samuti on ohtlik nii laste kui ka täiskasvanute seisukohalt Osulas vana koolimaja juures olev teelõik, kus oleks vaja kindlustada mäenõlva varisemise eest ja laiendada teed ning rajada kergliiklustee. Probleemseks teeks ohutuse seisukohalt on ka Osula-Varese tee, mis on väga kurviline ja vajaks õgvendamist.

Looduskeskkond

Maaressurss

Valla maafond kokku on 18200 ha.

Reformimata on 3% ehk ca 500 ha maast.

Registreeritud katastriüksused ja maafond (ha)

Maa-üksusi	Haritav maa	Looduslik rohumaa	Metsamaa	Õuemaa	Muu maa	sh vee all
1515	5831	1365	8124	221	1431	420

Haritava maa osakaal on (33%), mis mõjutab positiivselt ka visuaalset pilti. Maade keskmine boniteet on 38 hindepunkti, sealhulgas väärtuslikemad maad asuvad Hänike piirkonnas.

Metsamaa osakaal on 46%. Koostöös Keskkonnateenistusega võtta tähelepanu alla halvasti majandatud teeäärsed metsad. Probleemiks on metsakavadest mitte kinni pidamine. Valla territooriumil asub üks neljandik Võrumaa parkidest, mis on ka kaitse all ja pakuvad võimalust aktiivsemaks kasutuseks.

Munitsipaalomandis on valla allasutuste hoonete teenindusmaad, samuti puurkaevude, puhastusseadmete, kalmistu, Harjumäe lauluväljaku alused maad ning osaliselt parkide ja haljasalade maad. Vajalik on kiirendada vallateede aluse maa munitsipaalomandisse vormistamist.

Loodusvaradest leidub liiva, kruusa, turvast. Vallale on vormistatud Sulbi liivakarjääri kaevandamisluuba.

Puhkemajanduslik ressurss

Turismi- ja puhkemajanduse valdkonnas tegutsevad majutus-, toitlustus-, ja aktiivse puhkuse teenuse pakkujad. Edasise arengu eeldusteks on maastikuline mitmekesisus, samuti suhteliselt hea teedevõrk ja ligipääsetavus. Projekti „Pühajõe puhkemajanduspiirkonna väljaarendamine“ raames paranes Võhandu jõe ja Vagula järve võimaluste kasutamine – tutvustatakse Võhandu jõe kasutust ja aktiivse puhkuse teenuse pakkujaid. Jõgi ja selle kallasrajad vajavad pidevat puhastamist ja korrashoidmist.

Vajalik on Osula küla keskuses ja Sõmerpalu alevikus Võhandu jõe äärsel alal arendamine.

Puhkemajanduspiirkonna laiendamiseks on vaja rajada matka- ja suusarajad. Matka- ja suusaradade väljaarendamisel on vajalik koostöö RMK Võru Metskonnaga.

Atraktiivsena mõjuvad avatud vaated, mis on säilinud tänu suurele haritava maa osakaalule ja toovad esile liigendatud reljeefi.

Kohalike inimeste puhkevõimaluste parandamiseks ja laste koolitee turvalisuse tõstmiseks tuleks rajada Järvere - Sõmerpalu – Osula – Sulbi kergliiklustee lõik, mis lumekatte puhul oleks kasutatav ka suusarajana, ning väiksemad puhke ja supuskohad eri piirkondades. Tuleb rajada avalikke ujumiskohti Löödla järve ääres. Koostöös Urvaste valla ja maaomanikuga

tuleb rajada riietuskabiinid ja käimlad ujumiskohta Löödla järve otsas Palumõisas, mida kasutavad paljud Sõmerpalu valla elanikud.

Tehniline infrastruktuur

Energeetika

Kaugküttevõrgud vallas puuduvad. Lähiajal puudub ka vajadus trasside rajamiseks.

Lokaalkatlamajad töötavad puidul, hakkepuidul ja vedelkütteil (põlevkiviõli). Probleeme võib tekitada konkreetse kütte hinna hüppeline kasv.

Hutita külas töötab OÜ-le Maainvest kuuluv hüdroelektrijaam.

Rajamisel on Kurenurme külla päikesepark. Tulevikus tuleks vallas rohkem kasutada taastuvenergiat. Tuleb kaaluda kohalike taastuvate energeetiliste ressursside kasutamise võimalikkust vallale kuuluvates katlamajades. Selleks tuleb 2015.aastal läbi viia taust- ja tasuvusuuringud.

Teede infrastruktuur

Riigiteede kogupikkus Sõmerpalu vallas on 86 km. Vallateid on 119 km, millest ca 7 km on mustkatte all. Valda läbib esimese klassi maantee T-2 Tallinn-Tartu-Luhamaa ja kattega Võru - Kuigatsi -Tõrva tugimaantee T-69.

Maanteede üldine seisukord on hea, kohalike valla- ja erateede seisukord rahuldav.

Valla kaguosa läbib ka raudtee, kuid reisirongide liiklust sellel ei toimu.

Vajalik on mõningate teelõikude mustkatte alla viimine, nagu Osula-Soe teelõik,

Kurenurme küla keskuse vaheline tee, Hutita – Sulbi - Uha tee, Sõmerpalu-Hänike-Vaabina teelõik, Sõmerpalu - Mustassaare tee. Rekonstrueerimist vajavad Osula-Varese teelõik ja Osula vaheline vana koolimaja teelõik koos kergliiklusteede rajamisega.

Koostöös korteriühistutega vajavad mustkatte alla viimist majade juurde viivad sõiduteed ja parkimisalad.

Kommunikatiivne infrastruktuur

Interneti püsiühendus on vallamajas, Sõmerpalu Põhikoolis, Osula Põhikoolis, Sõmerpalu Lasteaias Lepatriinu ja Sõmerpalu Hooldekodus. Interneti püsiühenduse võimaluste piiratus hajaasustusega piirkondades on valla elanike arvates suurimaid arengutakistusi.

Mobiilsidega on kaetud valdav osa valla territooriumist, ühenduse kvaliteet on kõikumise piires teenuse pakkujate puhul.

Kõneside kasutamine fiksvõrgus või raadiotelefoni teel on kättesaadav enamusele soovijatest.

Vee- ja kanalisatsioonisüsteem

Sõmerpalu vallas on 12 veekasutusloaga puurkaevu. Vee kvaliteet on ebarahuldav mõnedes puurkaevudes liiga suure rauasisalduse tõttu. 2012 sügisel valmis Sõmerpalus uus pumbamaja koos puurkaevuga ja rekonstrueeriti joogiveetrassid. Joogivesi vastab nüüd kehtestatud normidele. Järgneval perioodil on kavas Järvere vee ja kanalisatsioonitrassid rekonstrueerida. Ühisveevõrkude trasside kogupikkus on 12 km ja ühiskanalisatsioonitrasside pikkus on 11 km. Trassid on osaliselt amortiseerunud ja vajavad rekonstrueerimist. Osula ja Sõmerpalu heitvee puhastusseade on rekonstrueeritud ja on heas seisukorras. Vallas on palju eluasemeid kus kanalisatsioon kogutakse mahutitesse mida vastavalt vajadusele tühjendatakse valla fekaalitsisterniga, mis on amortiseerunud. Vaja oleks muretseda uus fekaali tsistern.

Elektrivarustus ja tänavavalgustus

Tänavavalgustus on Järveres, Sõmerpalus, Osulas, Sulbis, Kurenurmes, Hänikel ja Linnamäel. 2013.aastal valmis Sõmerpalu alevikus kergliiklustee valgustus. Vajalik on energiasäästlike valgustite kasutuselevõtmine.

Eesti Energia teostab pidevalt valla õhuliinide väljavahetamist kaabelvõrgu vastu. Mõnedes hajaasustusega piirkondades esineb seni pingetõrkeid.

Ühistransport

Käigus on õpilasliinid, mis toimetavad lapsi nii Sõmerpalu lasteaeda kui Osula ja Sõmerpalu Põhikooli.

Ühendus maakonnakeskusega on üldiselt valla elanikel hea. Võruga on halvem ühendus Kurenurme piirkonna elanikel. Probleem tekkis reisirongi liikluse kadumisega. Pealinna ja teistesse suurematesse keskustesse on võimalus sõita maakonnakeskuse kaudu.

Koostöös Maanteeametiga on vajalik rajada valla territooriumil uusi bussiootepaviljone.

Osula küla bussipeatuse juures olev plats vajab mustkatte alla viimist. Koostöös Osula

Külaseltsiga on kavas rekonstrueerida Osula bussiootepaviljon.

Jäätmemajandus

Olmejäätmete vedu korraldab vallas AS RagnSells.

Ohtlike jäätmete tasuta äravedu korraldab vald vähemalt kord aastas. Pakendijäätmete kogumine toimub kõigis valla piirkondades

Jäätmekäitluse seaduse põhiselt on vallas vajalikud investeeringud olmeprügi sorteerimise ning ohtlike jäätmete kogumise korraldamiseks.

Vajalik on elanike teadlikkuse tõstmine jäätmete käitlemise valdkonnas ja omavalitsuse poolse kontrolli tõhustamine.

Koostöös Osula Külaseltsiga on kavas Osula keskusse rajada piirkonnaga ühtses stiilis prügimaja.

Elamumajandus

Munitsipaalelamuid on 1, munitsipaalkortereid 17. Korteriühistuid on vallas 12.

Individuaalelamute renoveerimine on viimastel aastatel hoogustunud.

Vabu eluasemeid praktiliselt ei ole. Probleeme on kortermajade renoveerimisega, kuna ühistud ei suuda investeerida ja vallal puuduvad võimalused rahaliseks toetuseks.

Valupunktiks on kortermajade, tootmishoonete ja avalikus kasutuses alade aga ka paljude eramajapidamiste heakord.

Vajalik on saavutada olukord, kus omandiga kaasneks ka vastutus ja omanikutunne, mis väljendub ka heakorra tagamises. Selleks tuleb kasutada nii motiveerivaid kui ka sunnimeetmeid.

Valla üldplaneeringuga on määratletud uute elamupiirkondade alad Sõmerpalu alevikus, Osula, Järvere ja Sulbi külates.

Ettevõtlus

Suuremad tööandjad käesoleval ajal on vallas AS Toftan, AS Toftani Metsad, Vöhandu Põllumajanduse OÜ, OÜ Plangi Trans, OÜ Aivar&Merike, OÜ Paadi Pagar, OÜ Linnamäe Puit, Plekats OÜ, Combilink OÜ. Ehitamisel on kaks graanulitehast - Varese ja Järvere külas.

Valdavalt tegutsetakse primaarsektoris. Põhitegevusalad on enamasti põllumajanduslik tootmine ja põllumajandussaaduste töötlemine, metsamajandus ja puidutöötlemine. Üksikud ettevõtted tegutsevad sellistes valdkondades nagu transporditeenuste osutamine, marjakasvatus, turismiteenuste pakkumine, jaekaubandus, palkhoonete valmistamine, leiva ja saia tootmine, põllumajandustehnika rent, lillekasvatus jm.

Regionaalset ja majandusarengut mõjutavad üldised suundumused

- Eesti majandus globaliseerub ja mitmekesistub – teeninduse osakaal hõives ja ka SKPs kasvab. Kasvab kaubavahetus ja tarbimine, suureneb nõudlus äriteenuste, ehituse, siseturismi ja muu teeninduse järele. Jätkub mõõdukas majanduskasv.
- Põllumajandustootjad saavad EL lisainvesteeringuid: millega tõuseb tootlikkus ja konkurentsivõime. Tööjõuvajadus maamajanduses siiski väheneb.
- Majandus kontsentreerub keskusregioonidesse
- Jätkub regioonide spetsialiseerumine (majandusharude lõikes)
- Teadmistepõhise majanduse areng
 - Kasvab vajadus arendustöö, tootmist korraldavate ja keeruliste masinatega toime tulevate oskustööliste järele, st uus tootmine paikneb valdavalt suuremate keskuste lähedale, kus on piisav tööjõukontsentratsioon ja kus ühtlasi asuvad õppeasutused, mis töötajaid ette valmistavad ja ümber õpetavad.
- Konkurentsi tihenemine
- Töökohtade kahanemine esmasektoris
 - Kasvava tööhõivega harud: puiduklaster, metallitöötlemine, turismisektor
 - Kahaneva hõivega harud: põllumajandus, kalandus, metsandus
- Pendelrände ja mobiilsuse kasv
 - Linnaregioonidest väljapoole jääb keskuslinnaga seotud kaugem tagamaa, kust käiakse linna tööle ja teenust saamas, kuid kus asustus on märksa hõredam: tegeldakse peamiselt puhke- ja põllumajandusega.
 - tööränne tagamaad ilmselt laienevad veelgi.
 - Maakonnalinnade ja nende tagamaa seotus suureneb: (teenindus)töökohad koonduvad linna, kuid elukohad ja puhkuse veetmine linnade lähedale. Ka tööstus paikneb ümber maalisse odavamasse ja paremasse keskkonda – moodustuvad linnaregioonid. Eestis on määratletud (Jauhiainen jt.2002) 12 suuremat linna (sh Võru) koos nende lähitagamaaga, kus vähemalt 25% töötajatest käib töö keskkuses. Süveneb eeslinnastumine.
- Geograafilise ruumi väärtustamine (territorium inimese kohta)
 - Linlased soetavad korteri asemel maade ja metsadega vana talumaja tunni kaugusel kesklinnast või uue maja linnale lähemal.
 - Tallinlased-tartlased soetavad ka maa- ja suvemaju üle Eesti.
 - Privaatsuse tähtsustumine
- Rekreatsiooni väärtustamine ja suurenev vajadus selle järele

- Keskkonnasäästlike väärtushinnangute levimine

Sõmerpalu valla visioon 2016

Sõmerpalu vald on stabiilse ja aktiivse elanikkonnaga, mitmekesise ettevõtlusega, vallaelanikele head elukeskkonda, arengu- ja puhkevõimalusi pakkuv piirkond Võru linnaregioonis.

- Sõmerpalu valla arendamisel lähtutakse vallaelanike ja ettevõtete arenguvajadustest, mille tagab huvigruppide aktiivne kaasatus arendus- ja planeerimistegevusse.
- Valda lisandub aktiivses eas uuelanikke ja peresid, kes väärtustavad siinset elukeskkonda ja soodsat asukohta maakonnakeskuse lähitagamaal. Hoogustub elamuehitus.
- Valla tasakaalustatud ja jätkusuutlikku arengut ning kohaliku identiteedi tugevnemist toetavad ettevõtluse kasvupiirkonnad Sõmerpalu alevikus, Järvere, Osula ja Varese külades.
- Võhandu jõe ning Vagula, Löödla ja Keema järvede baasil toimivad turismi- ja rekreatsioonialad.
- Piirkondlikud külakeskused ja aktiivsed kogukonnad edendavad kohalikku arengut Osulas, Sulbis, Kurenurmes, Linnamäel, Järveres ja Sõmerpalus.
- Majandustegevus on mitmekesine: elujõulise põllmajandustootmise ja puidutöötlemise kõrval arenevad alternatiivmaamajanduse ettevõtted, turism, tootmine.
- Infrastruktuuri kvaliteet on paranenud: teed on hooldatud, küladevahelised teelõigud on tolmuva kattega, suuremates asulates on välja ehitatud ühisveevärk ja – kanalisatsioon, ka hajakülades on kätesaadavad telefoni- ja internetiühendused; elektri jaotusvõrk vastab vajadustele.
- Kohaliku omavalitsuse teenused on kvaliteetsed ja elanikele hästi kättesaadavad.
- Avardunud on vallaelanike vaba aja veetmise ja huvitegevuse võimalused – Osula kooli juurdeehitus, Osula staadion, Sõmerpalu spordiplats, Sõmerpalu kooliümbruse haljasala, terviserajad, supluskohad, renoveeritud Harjumäe vabaõhulava ja korrastatud selle ümbrus, heas koostöös omavalitsusega tegutsevad kodanikeühendused.
- Looduskeskkond on mitmekesine ning leiab säästlikku ja keskkonnasõbralikku kasutust, asulad ja külad on heakorrastatud ning vallas on turvaline elada. Valla ajaloolis-kultuuriline pärand on väärtustatud ja leidnud optimaalse rakenduse.

Strateegilised eesmärgid ja ülesanded

- **Sõmerpalu on jätkusuutliku ja tasakaalustatud arenguga vald.**

Elanikkonna vanuseline struktuur paraneb ja arv suureneb.

Ettevõtlus vallas elavneb ja mitmekesistub, ettevõtluskeskkond on konkurentsivõimeline

Piirkondlikud (külad) keskused on Osulas, Sulbis, Sõmerpalus, Järveres ja Kurenurmes, kus on tugev kogukond, aktiivne seltsitegevus, rajatud külakeskused/seltsimajad, kus on loodud elanikele vaba aja sisustamise ja enesearendamise võimalused.

Vald viib ellu süsteemset planeerimistegevust maa-alade sihtotstarbe määratlemiseks ja infrastruktuuri ettevalmistamiseks nii elamupiirkondade rajamiseks kui ka ettevõtluse mitmekesistamiseks ja hoogustamiseks

Sõmerpalu vald teadvustab end potentsiaalsetele investoritele ja elanikele soodsa elukoha ja ettevõtluspiirkonnana, maakonnakeskuse tihedalt seotud tagamaana.

Toimib ühishuvide põhine koostöö teiste omavalitsusüksuste ja organisatsioonidega nii Võrumaal kui mujal.

- **Elukeskkond vallas on väärtuslik**
(turvaline, kvaliteetne, vaikne, puhas, esteetiline ning omanäoline).

Kohalik avalik teenus on kvaliteetne ja elanikele kättesaadav.

Planeerimis- ja otsustusprotsess vallas on laiapõhjaline ja läbipaistev, sotsiaalne ja füüsiline infrastruktuur on kvaliteetne ja vastab vajadustele.

Vallaelanikel on tugev kodukohatunnetus ning piirkondlik identiteet toetab kohaliku arengut.

Loodud võimalused isiksuse arenguks, puhkuseks ja vaba aja veetmiseks. Sõmerpalu on lapsesõbralik vald.

Haridusasutustes on kaasaegne õpikeskkond ja kvalifitseeritud kaader, alus- ja põhihariduse omandamise võimalus on kõigil valla lastel Sõmerpalu valla haridusasutuste baasil

Koolide ja MTÜ-de baasil on avardunud enesetäiendamise, huvihariduse ja vaba aja sisustamise võimalused, toimib noorsootöö.

Sotsiaalteenuste kvaliteet ja maht on tõusnud, teenuste osutamine toimub koostöös riigi, teiste omavalitsuste ning MTÜ-dega

Valla- ja maakonnakeskuses pakutavate teenuste kättesaadavus on hea (hooldatud teed, ühistransport, vallasisene transport, koolibuss)

Mitmekesine loodus pakub puhkamisvõimalusi ja väärtustab elukeskkonda ning selle baasil on keskkonnahoidlikke põhimõtteid arvestades välja arendatud puhke- ja turismiinfrastruktuur

Rekonstrueeritud ja täiustunud infrastruktuur, paranenud heakord.

Tugevneb piirkondlik identiteet; väärtustatakse kohalikku kultuuripärandit ja kultuuriliselt ning sportlikult aktiivset eluviisi.

Sõmerpalu valla eelarve strateegia.

Sõmerpalu valla eelarve kujundamise aluseks on valla arengukava ja eelarvestrateegia. Eelarve koostamisel arvestatakse püstitatud arengueesmärke ning eelarve kaudu tagatakse võimalustele vastavad ja optimaalsed lahendused nende saavutamiseks. Vajadusel kasutatakse arengueesmärkide saavutamiseks vajalike tegevuste rahastamiseks pangalaenu võimalusi. Arengukavas arenguvajadusena käsitlemata tegevuste katteks pangalaenu ei võeta.

Kõigi tagasimaksmata laenude, tasumata kapitalirendi maksete ja emiteeritud võlakirjade ning muude võlakohustuste kogusumma koos võetava laenu, kapitalirendi, emiteeritavate võlakirjade ja muude rahaliste kohustustega ei või ületada 50% eelarveaastaks kavandatud eelarvetuludest, millest on maha arvatud riigieelarvest tehtavad sihtotstarbelised eraldised. Välisabi sildfinantseerimiseks võetavate laenude puhul rakendatakse selleks kehtestatud korra tingimusi.

Lisa 1 SWOT analüüs

Tugevused	Nõrkused
Arenenud sotsiaalne infrastruktuur (28)	Kvalifitseeritud/distsiplineeritud tööjõu puudus (22)
Mitmekülgne ettevõtlus (23)	Kohaliku identiteedi nõrkus
Mitmekülgne looduslik ressurss (14)	Töökohtade puudus (naistele) (15)
Soodne asukoht – maakonnakeskuse lähedus (11)	Huvigruppide (külad, seltsid, ettevõtjad) nõrk koostöö omavahel ja KOV-ga (12)
Läbivad transiitteed (9)	Vee- ja kanalisatsioonitrasside amortiseerumine (7)
Aktiivsed kodanikeühendused (7)	IT ühenduste puudumine hajakülades (4)
Palju huviringe/ vaba aja veetmise võimalused (4)	Vaba elamispinna puudus (3)
Põllumajandusliku- ja puiduettevõtluse oskusteave ja traditsioonid (2)	Teedevõrk kehv (vähe kõvakatega, korrashoid) (3)
Ühtlane elanike struktuur	Ühistransport ebapiisav (3)
Info liigub/vallaleht	Teeviitade/külanimede puudumine (3)
Lähedal kutseõppeasutused	Halb heakord (1)
Tipptegijad/saavutused spordis/kultuuris	Nõrk noorsootöö (1)
	Elanike halb vanuseline struktuur (1)
	Puudub üldplaneering
	Piirkondade ebäühtlane areng
	Info halb liikumine vallas
	Vaba aja võimaluste puudumine piirkonniti
Võimalused	Ohud
Nõudluse kasv turismi- ja puhkemajanduse teenuste järele	Noorte lahkumine (29)
Loodusressursi/puhta elukeskkonna väärtustamine	Edukate, aktiivsete lahkumine (10)
Projektipõhiste rahaliste ressursside olemasolu (RAK jt fondid)	Elanikkonna vananemine (16)
Töölase pendelrände kasv	Ühekülgne majandusstruktuur (18)
	Traditsioonide kadumine (14)
	Nursipalu harjutusväli
	KOV administratiivkeskuse kadumine

Sulgudes olev number tähistab antud hääli töögruppides välja toodud faktorite olulisuse hindamisel.

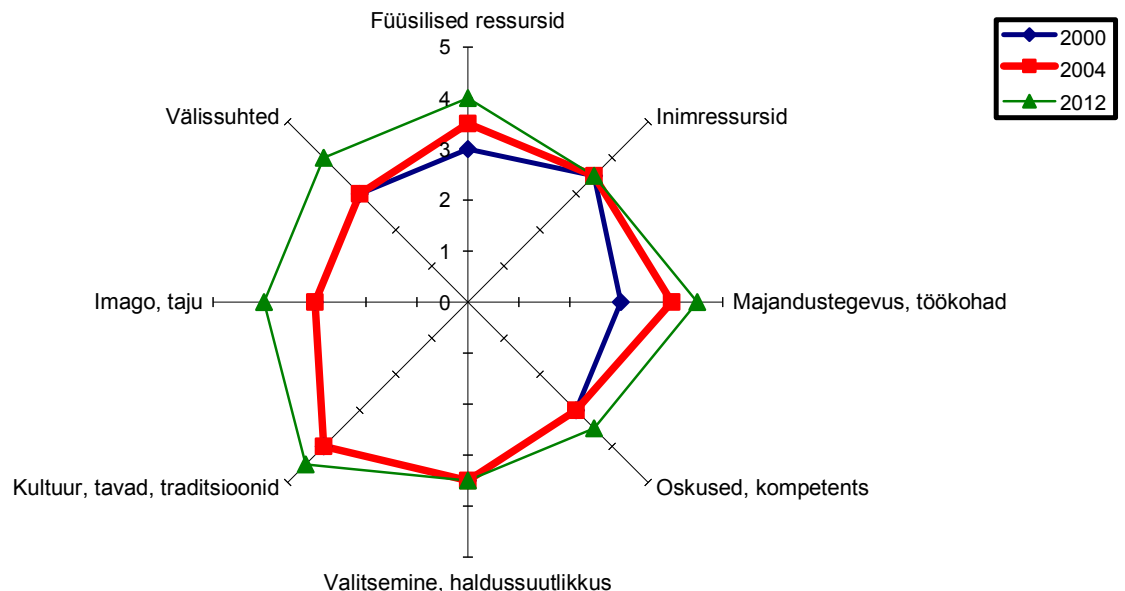
Lisa 2 Sõmerpalu valla profiil

Valla profiili kaardistamise meetodika põhines omavalitsuse materiaalsete ning mittemateriaalsete väärtuste ehk tugevate ja nõrkade külgede hindamisel. KOV profiili selgitamiseks hinnati kaheksat komponenti, millest igaüht võib arendada edasi sõltuvalt situatsioonist ja ootustest. Need komponendid on:

- füüsilised ressursid (asukoht, infrastruktuur, maastik jms);
- inimressursid (rahvastiku arv, haridustase, kodanike ja vabatahtlike ühenduste olemasolu jms);
- majandustegevus ja töökohad (äriettevõtted, põllumajandus, metsandus jne);
- oskusteave, oskused ja personaalne kompetents;
- piirkonna kultuur, tavad ja väärtused;
- valitsemise ja demokraatia tase (juhtimine, haldusvõime jne);
- piirkonna imago ning taju (sisemine ja välmine);
- välissuhted.

Arutelude käivitamiseks ning omavalitsuse olude formaalse ülevaate koostamiseks hinnati kõigi kaheksa komponendi tunnuseid kolmel ajahetkel – hetkeseis, tagasivaatav hinnang aastale 2000 ja soovitatav seisund aastal 2012. Graafiliselt esitatuna võimaldab see vaadelda omavalitsuse arengut määratud ajaperioodi jooksul, analüüsida piirkonna iga komponendi (tugevaid ja nõrku külgi) ning suunata ressursse tulevikuprojektidele.

Diagrammi iga komponent on grupitöö ja ühise diskussiooni tulemusena hinnatud punktiskaalas 0 kuni 5: “kasutuskõlbmatu” (0), “väga halb” (1), “halb” (2), “hea” (4) ja “väga hea” (5). Seejärel on saadud tulemused projitseeritud omavalitsuse imago kaheksasuunalisele graafilisele kujutisele.

Lisa 4 Mõisted

Valla arengukava - dokument, mis sisaldab antud omavalitsusüksuse majandusliku ja sotsiaalse olukorra ning keskkonnaseisundi analüüsi, pikemaajalise tegevuse kavandamise ning edasise arengu suundi ja eelistusi.

Visioon – organisatsiooni nägemus sellest, milline maailm peaks olema, soovitud tulevikupilt määratud ajaperioodiks

SWOT - analüüsib organisatsiooni tugevusi ja nõrkusi ning väliskeskkonnast tingitud võimalusi ja ohte. See on ka hinnang strateegia valikutele võimaldades kontrollida, kas organisatsioon on piisavalt tugev võetud plaane täitma, kuidas vähendada või kontrolli all hoida oma nõrkusi, kuidas kasutada ära keskkonnaeeliseid ja võimalusi, millisel moel ennetada ohte.

Üldeesmärk – visioonist lähtuv olukord, milleni soovitakse seatud ajaks jõuda

Tegevuskava – konkreetsete ülesannete, vajalike ressursside loend koos vastutajate äranäitamisega, mida on vaja eesmärkide saavutamiseks täita.

Sotsiaalhoolekanne - isikule ja perekonnale toimetulekuraskuste ennetamiseks, kõrvaldamiseks või kergendamiseks abi osutamine sotsiaalteenuste ja –toetuste kaudu ning erivajadustega isikute sotsiaalsele turvalisusele, arengule ja ühiskonnas kohanemisele kaasaaitamine.

Esma- ehk primaarsektor - põllumajandus, jahindus, metsamajandus ja kalandus

Sekundaarsektor - mäetööstus, töötlev tööstus, energeetika, gaasi- ja veevarustus, ehitus

Tertsiaalsektor - kaubandus, teenindus

Veeheide - inimese poolt mitmeks otstarbeks kasutusel olnud ja loodusesse puhastatud või puhastamata kujul tagasi juhitud vesi.

Pendelränne – regulaarne liikumine elukoha ja töökoha vahel, kusjuures lähte- ja sihtkoht on erinevates asulates

Avahooldus- teenuste või toetuste süsteem selleks, et inimene saaks oma elukohas võimalikult iseseisvana hakkama. Avahoolduse teenuse osutamine- üksikvanurile või puudega inimesele koduse hoolduse ja abi korraldamine; odavama või tasuta toitlustamise võimaldamine; saunateenuse jm avahoolduse teenuse osutamine päevakeskuste või muude lepingupartnerite kaudu

Toomas KAUN
volikogu esimees